

FOI MEMO

Projekt/Project

Sidnr/Page no

CBRN hot från ickestatliga aktörer 1 (3)

Projektnummer/Project no Kund/Customer

A406318
FoT-område

Fö

Handläggare/Our reference

Magnus Normark

Datum/Date

2018-04-03

Memo nummer/number

FOI Memo 6379

Pulverbrev

FOI MEMO	Datum/Date 2018-04-03	Sida/Page 2 (3)
Titel/Title Pulverbrev		Memo nummer/number FOI Memo 6379

Hot genom postförsändelser av typen pulverbrev

Försändelser som inkluderar ett budskap som av mottagaren uppfattas som ett hot och har ett innehåll som kan förknippas med ett giftigt eller smittsamt ämne (fortsättningsvis kallat pulverbrev) är en företeelse som har förekommit under mycket lång tid. Det finns internationella databaser över händelser förknippat med terrorism som registrerat pulverbrevs incidenter sedan 1960-talet.¹

De fem brev, innehållande sporer från de bakterier (*Bacillus anthracis*) som kan orsaka sjukdomen mjältbrand, som skickades till journalister och politiker i USA under hösten 2001, har dock medfört att fenomenet med pulverbrev blivit avsevärt vanligare över hela världen. De amerikanska pulverbreven medförde att 22 personer infekterades av mjältbrand, av vilka fem avled, samt medförde omfattande samhällskostnader för sanering och krishantering². Händelsen och det omfattande internationella genomslaget i media som den fick medförde att fenomenet pulverbrev ökade drastiskt runt om i världen. I nästan samtliga fall innehåller dock pulverbreven ämnen som inte utgör någon hälsorisk, t.ex. stärkelse, mjöl- eller sockerarter. Även om gärningspersonen bakom pulverbrev oftast inte identifieras, tyder ofta omständigheterna kring dessa försändelser på att syftet med brevet är att skapa rädsla eller att störa viss verksamhet hos mottagaren. Händelsen i USA har även medfört att oron för ytterligare skarpa attentat av liknande art har ökat.

Pulverbrev och farliga ämnen

Det finns dock ett antal exempel på pulverbrev som skickats med ämnen som kan medföra hälsorisker. Vanligast är att brev skickas till offentliga personer som politiker, ambassader, journalister och beslutsfattare på myndigheter, företag och brottsbekämpande myndigheter. Ämnen som förekommit i dessa försändelser är smittsamma organismer som *Bacillus anthracis*, toxiner som t.ex. växttoxinet ricin,³ giftiga och frätande kemikalier som t.ex. cyanid i pulverform⁴ samt radioaktivt material som t.ex. americium-241⁵.

Teoretiskt sett så finns det en mycket stor mängd kemiska, biologiska och radioaktiva ämnen som skulle kunna skickas i ett brev för att utgöra en hälsorisk för mottagaren. Brevförsändelser utgör dock inte någon effektiv metod för att förgifta eller smitta en större grupp människor. Hur farligt ett brev med giftigt eller smittsamt innehåll är beror på vilket ämne som används, hur stor mängd och i vilken form ämnet är samt hur mottagaren hanterar försändelsen. För att förgifta personer genom pulverbrev krävs i de flesta fall tillgång till ämnen som inte är vanligt förekommande, tillgång till särskild utrustning och kompetens för att hantera ämnet samt förmåga att preparera brevet utan att själv bli förgiftad. Historiskt har antalet döda och skadade människor från denna typ av händelse varit mycket få, främst på grund av att pulverbreven ytterst sällan innehållit något farligt ämne.

Möjliga konsekvenser av pulverbrev

Samtliga försändelser med innehåll som kan förknippas med ett giftigt eller smittsamt ämne kan få omfattande konsekvenser för mottagaren och i förlängningen samhället i stort. Detta gäller även om innehållet efter omhändertagande och analys visar sig vara ofarligt. Den psykologiska effekten på mottagaren kan vara stor, i synnerhet om försändelsen även bär ett budskap i text som antyder att mottagaren kan råka illa ut som en följd av att försändelsen öppnats.

¹ Se t.ex. International Terrorism: Attributes of Terrorist Events (ITERATE) och Monterey WMD Terrorism Database.

² FBI bedömde att den totala samhällsekonomiska kostnaden för antraxbrevet översteg \$ 1 miljard dollar. Allan Lengel, Little Progress in FBI Probe of Anthrax Attacks, Washington Post, September 16, 2005.

³ Flera fall i USA under 2013. Se CBRN-hot från ickestatliga aktörer – Årsrapport 2013, FOI R-3730, december 2013.

⁴ Två pulverbrev skickades vid två olika tillfällen till ett företag utanför Östersund, som hanterar Svenska postkodlotteriets post i mars 2016. Anläggningen fick utrymmas vid två tillfällen inom en månad. Ena brevet innehöll cyanid, oklart hur farligt. SvD 17/3-16.

⁵ Fem brev, varav minst tre innehöll spår av radioaktivitet, skickades till Slovakiens justitieministers kansli, tre olika distriktsdomstolar och till en polisstation. Samtliga kopplades till en man som nyligen förlorat ett mål i domstol.

FOI MEMO	Datum/Date 2018-04-03	Sida/Page 3 (3)
Titel/Title Pulverbrev		Memo nummer/number FOI Memo 6379

Även om det finns få fall där giftiga och smittsamma ämnen skickats i pulverbrev och som fått omfattande konsekvenser kan man aldrig helt avfärda hotet kopplat till ett pulverbrev innan innehållet analyserats.

Personer som hanterat eller vistats i närheten av försändelsen och dess innehåll kan därför i vissa fall behöva omhändertas som om de skulle ha utsatts för ett giftigt eller smittsamt ämne, fram till dess att ämnets innehåll har analyserats och avfärdats som ofarligt. Tiden från att en försändelse öppnats fram till ett slutligt analysresultat av dess innehåll kan i vissa fall ta flera dagar. Det har förekommit incidenter både i Sverige och internationellt där försändelsens mottagare och de som hanterat försändelsen uppmanats att ta antibiotika preventivt, då det befarats att brevet innehållit bakterier. Senare har analyser oftast visat att innehållet varit ofarligt.⁶ Tillvägagångssättet medför att den psykologiska effekten, med ovisshet om man utsatts för farligt ämne och vilka effekter detta kan få, kan vara påtaglig under flera dagar.⁷

Effekter av pulverbrev kan även medföra att den lokal som det öppnades i sannolikt måste utrymmas. Detta innebär oftast att all verksamhet som bedrivs i lokalen måste upphöra fram till dess att berörda myndighetsfunktioner anlånt och omhändertagit pulverbrevet. Om brevets innehåll har spridits i lokalen kan en omfattande sanering krävas av lokalerna och de personer som vistats i lokalen vid det aktuella tillfället. Följaktligen kan även ett pulverbrev som innehåller ett ofarligt pulver medföra stora kostnader i form av driftstörningar för det företag eller myndighet som står som mottagare. Även undersökning och eventuell sanering i transportkedjan, t.ex. postterminaler och distributionsfordon, kan medföra samhällspåverkan och kostnader. Därutöver medför dessa incidenter en stor samhällskostnad för de resurser som måste sättas in för att omhänderta själva försändelsen och dess innehåll, liksom kostnader för de kvalificerade laborativa resurser och kompetenser som krävs för att genomföra analyser och bedömningar av försändelsens innehåll.

Att skicka en försändelse med innehåll som kan förknippas med ett farligt ämne utgör en enkel metod för att sprida rädsla, störa ut verksamhet och belasta samhället samt med låg risk för att bli identifierad och straffad som förövare.

⁶ Bosse Nilsson, Pulverbrevet till Kalmar kommun var ofarligt, Sveriges Radio, 2015-01-17.

⁷ Live Oftedahl, Ble rammet av placeboeffektens onde tvilling, Ambulanseforum, 2016-06-04.